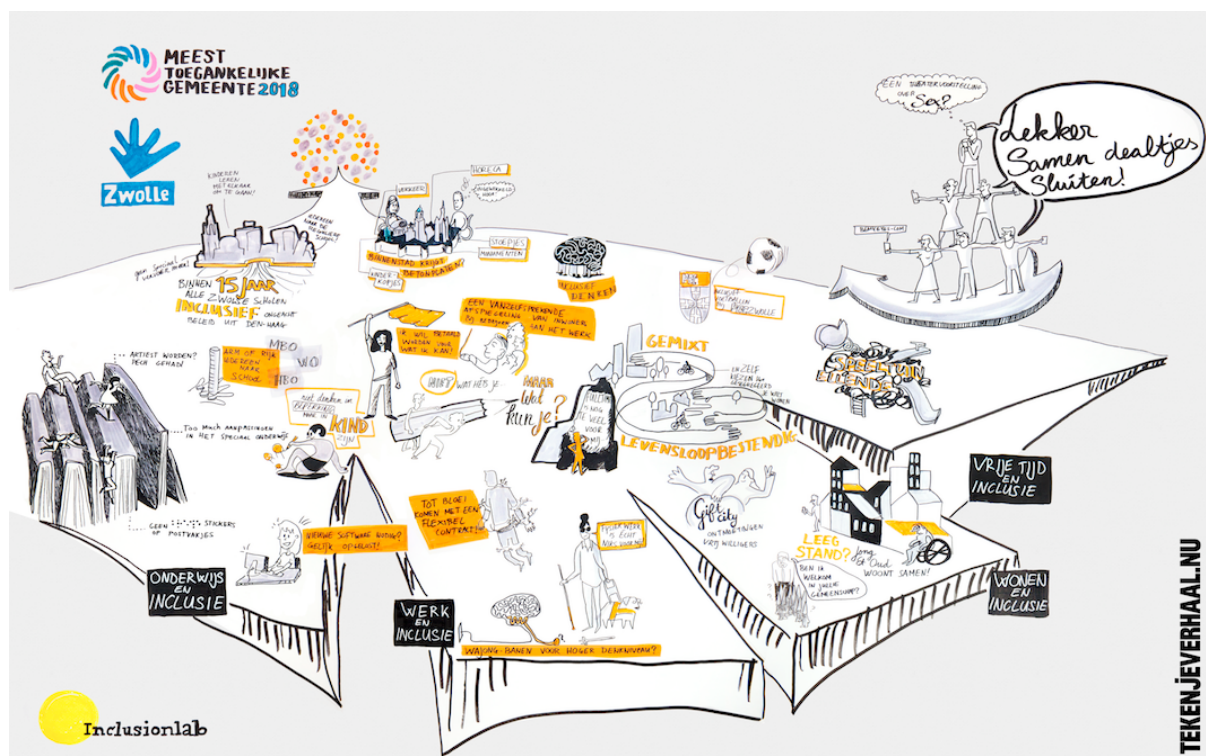

RAPPORT

Verdiepingsonderzoek

Colofon

Meest Toegankelijke Gemeente 2018 is een initiatief van:

Nederland Onbeperkt (campagne van Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland)

Met als teamleden:

- Johan van Ruijven – woordvoerder
- Lianne Smits – assistent communicatie
- Nik van Hoogstraten – panellid en lid jury Meest Toegankelijke Gemeente 2018
- Inge Wichink-Kruit – communicatieadviseur

Ongehinderd (www.ongehinderd.nl):

- Gerard de Nooij – directeur
- Renée Houwen – adviseur
- Keurmeesters

Het verdiepingsonderzoek is uitgevoerd door:

Inclusionlab, met als onderzoeksteam:

- Andrea Naphegyi (thema vrije tijd)
- Anouk Bolsenbroek (thema onderwijs)
- Marieke van Noort (thema wonen)
- Paul Imthorn (thema arbeid)

Het VN-Vertelpunt van de Coalitie voor Inclusie heeft verhalen verzameld onder inwoners van de vijf gemeenten, met als contactpersoon:

- Douwe Dronkert

Met dank aan de **gemeente Zwolle** en de **contactpersoon**:

- Marieke van Brussel, Stadsergonoom & Adviseur verkeersontwerp

Met plezier en heel veel dank!

Met heel veel plezier bieden wij de gemeente Zwolle dit rapport aan. Samen met Ongehinderd en de organisatie van Nederland Onbeperkt zijn wij het avontuur aangegaan om in sneltreinvaart de stand van zaken op het gebied van inclusie in de vijf genomineerde gemeenten voor de verkiezing van 'Meest Toegankelijke Gemeente 2018' te onderzoeken.

We hebben in Zwolle veel energie en medewerking ontmoet om de verkiezing samen tot een succes te maken. We bedanken de gemeente en vooral ook onze contactpersoon, hartelijk voor hun flexibele houding en inzet!

Ook bedanken wij de keurmeesters van ongehinderd voor hun objectieve oordeel van de fysieke toegankelijkheid van elk van de gemeenten en Marcel Westra voor het oordeel over de digitale toegankelijkheid van elk van de gemeenten voor mensen met visuele beperkingen. En niet te vergeten de mensen van het VN-vertelpunt voor het ophalen van verhalen die wij deels in deze rapportage konden verwerken.

Tot slot een woord van dank voor de mensen achter de campagne van Nederland Onbeperkt. Zij hebben ons bijgestaan bij de communicatie en organisatie en brachten als sprekers inspiratie op de werkconferenties.

Leeswijzer

De kern van dit rapport wordt gevormd door een beschrijving van de gemeente Zwolle. Het eerste hoofdstuk gaat over het algemene beeld van de gemeente, met de conclusie over de fysieke toegankelijkheid van de keurmeesters van Ongehinderd en een oordeel over de digitale toegankelijkheid. Daarna volgen vier hoofdstukken over de thema's onderwijs, werk, vrije tijd en wonen. Elke hoofdstuk bevat de belangrijkste en meest opvallende onderwerpen met een duiding vanuit zowel de praktijk als het beleid en – uitgelicht – een aantal voorbeelden en quotes. Elk hoofdstuk wordt afgesloten door een conclusie.

De grove input voor de rapportage zit in de bijlagen:

Bijlage 1: een samenvatting van de in de deskresearch bestudeerde documenten

Bijlage 2: de input uit de werkconferenties (uitgewerkte flappen)

Bijlage 3: keurmeestersrapport van Ongehinderd, in samenvattende tekst.

De rapportages van Ongehinderd over de 5 gemeenten worden separaat toegezonden:

- Samenvatting verdiepingsonderzoek MTG2018.pdf

- Naslagwerk bevindingen toegankelijkheidstoets verdiepingsonderzoek MTG2018.pdf

Bijlage 4: foto impressie werkconferentie

INTRODUCTIE

Het verdiepingsonderzoek

Aanleiding

Het onderzoek naar inclusie in de campagne 'Meest Toegankelijke Gemeente 2018' is een verdieping op het onderzoek naar de ervaringen met de fysieke toegankelijkheid van de gemeenten door inwoners via de website van Ongehinderd¹. Het verdiepingsonderzoek van Inclusionlab is langs de thema's van de campagne Nederland Onbeperkt² uitgevoerd: onderwijs, werk, wonen en vrije tijd. Mobiliteit (o.a. toegankelijkheid van openbare ruimte, gebouwen, openbaar vervoer) is meegenomen onder alle thema's. Inclusionlab heeft het onderzoek in samenwerking met een (beleids)ambtenaar van elk van de Top 5 gemeenten – Ermelo, Goes, Hardenberg, Katwijk en Zwolle – uitgevoerd.

Onderzoeksmethode

Voor het verdiepingsonderzoek zijn de volgende instrumenten voor informatieverzameling ingezet:

- In de **deskresearch** is een inhoudelijke scan gemaakt van (beleids)documenten van relevante partijen zoals gemeente, adviesraden en belangenbehartigers.
- Het **sleutelfiguren onderzoek** geeft via telefoon en/of email snel toegang tot inwoners, bedrijven, scholen, wethouders, beleidsadviseurs, raadsleden, adviesraden, verenigingen. Eerste verhalen kunnen hiermee worden opgehaald.
- De **werkconferentie** is georganiseerd over de vier thema's: onderwijs, werk, wonen en vrije tijd. Tijdens de werkconferentie is met de inwoners de stip op de horizon geformuleerd: hoe zou onze gemeente er idealiter uitzien? Mooie voorbeelden en knelpunten in de gemeente zijn verzameld en eerste stappen op weg naar de stip op de horizon zijn bedacht. De werkconferentie geeft de mogelijkheid om met elkaar dieper in te gaan op thema's en activeert gelijk de lokale samenleving richting inclusie. Hiermee heeft Inclusionlab de werkwijze van waarderend onderzoek gevolgd.
- Samenwerking met **het VN-vertelpunt** van de Coalitie voor Inclusie biedt de mogelijkheid om naast de vragenlijsten over fysieke toegankelijkheid ook de verhalen vanuit de levensthema's op te halen. Het VN-vertelpunt komt voort uit de ratificatie in Nederland van het VN-verdrag over de rechten van mensen met een beperking.

Resultaat

Op basis van alle uitkomsten heeft Inclusionlab een onderzoeksrapport opgesteld ten aanzien van het inclusieve beeld van de vijf gemeenten. Dit rapport heeft als onderbouwing gediend voor de jury van de 'Meest toegankelijke gemeente van 2018'.

Gemeenterapport

Op verzoek vanuit de vijf gemeenten heeft Inclusionlab ook per gemeente een rapport opgesteld, zodat men de opgehaalde informatie kan gebruiken voor het werken aan een inclusieve gemeente.

¹ <http://www.ongehinderd.nl/>

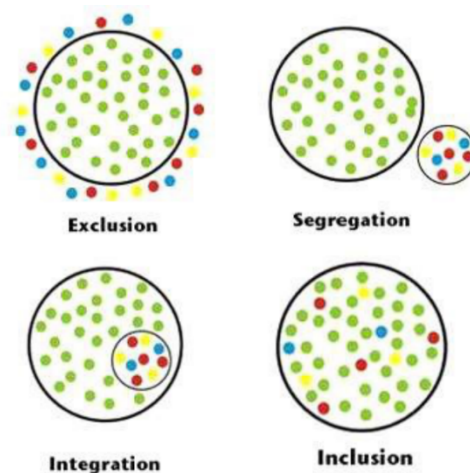
² <http://www.nederlandonbeperkt.nu/de-campagne/>

Inclusie

Wat is inclusie?

Inclusie betekent toenemende participatie van elk individu in de samenleving, ongeacht leeftijd, culturele achtergrond, gender, inkomen, talenten en beperkingen. De inclusieve samenleving is een samenleving waaraan iedereen optimaal kan deelnemen (Bolsenbroek & Van Houten, 2010).

Inclusie kan worden gezien als onderdeel van een continuüm waarvan de andere pool uitsluiting is (Unesco, 2005). Toegepast op bijvoorbeeld onderwijs is er sprake van uitsluiting als kinderen helemaal geen onderwijs volgen. Segregatie gebeurt als kinderen wel onderwijs volgen, maar apart van andere kinderen, bijvoorbeeld in speciale scholen. Van integratie is sprake als individuen worden bijgespijkerd om in een specifieke samenleving, school of werkplek te functioneren. Bij inclusie gaat het om de omgekeerde beweging. Werken aan een inclusieve samenleving betekent het gezamenlijk vormgeven aan een samenleving, scholen, wijken, clubs en arbeidsmarkt waar iedereen optimaal kan deelnemen.

Visie van Inclusionlab

Inclusionlab geeft haar onderzoek en projecten vorm vanuit een inclusieve visie en de volgende vijf ontwerpprincipes: vanuit het leven van mensen, inclusie in brede zin, co-creatie vanuit de samenleving, van praktijk naar beleid en stapsgewijs groeien in inclusie. Zij kiest daarbij niet voor een doelgroepenbenadering, maar voor het werken aan een inclusieve samenleving in brede zin: in samenwerking met inwoners, gemeenten, werkgevers, scholen, verenigingen, maatschappelijke organisaties. Daarnaast zijn mensen die zelf dagelijks te maken hebben met de grenzen van de toegankelijke (inclusieve) samenleving als onderzoeker, trainer of veranderaar betrokken.

Hoe werkt Zwolle aan een inclusieve samenleving?

De gemeente Zwolle gaat ervan uit dat er geen beperkingen mogen zijn in deelname aan de samenleving. Dit geldt voor alle terreinen in het leven. Inclusief denken en doen is uitgangspunt van het sociaal beleid in de gemeente Zwolle. De gemeente heeft een stadsergonoom aangesteld die een ambassadeursrol binnen de organisatie vervult. De stadsergonoom zorgt voor bewustwording en enthousiasme voor het onderwerp, zodat ieder vanuit zijn eigen functie een bijdrage kan leveren aan toegankelijkheid.

Toegankelijkheid is in de gemeente Zwolle al sinds langere tijd een apart onderwerp in de portefeuille van één van de wethouders. Zwolle is daarbij pragmatisch, zij zijn vooral van het doen. Uitgangspunt is dat elke inwoner moet kunnen meedoen. Binnen de gemeente zijn veel mensen bezig met toegankelijkheid en inclusie, in samenwerking met de belangenorganisatie Toegankelijk Zwolle. De werkgroep Toegankelijk Zwolle vindt dat er goede contacten zijn binnen de gemeente en zijn er dan ook van overtuigd dat de gemeente Zwolle zijn bijdrage aan toegankelijkheid, bereikbaarheid en bruikbaarheid zal blijven geven.

Digitale toegankelijkheid

De gemeente website <https://www.zwolle.nl/> met informatie over producten, diensten, projecten en bestuur van de gemeente Zwolle is voor iedereen toegankelijk. Ook voor mensen met een functionele beperking (blind, slechthorend, motorisch beperkt, laaggeletterd, woordblind) is deze informatie toegankelijk: technisch bereikbaar en begrijpelijk (leesbaar). Tegelijkertijd werkt de gemeente onverminderd door aan de verdere toegankelijkheid (technisch en redactioneel) van de website.

Conclusie digitale toegankelijkheid

Marcel Westra, ervaringsdeskundig op het gebied van visuele toegankelijkheid, heeft de digitale toegankelijkheid van de Top 5 gemeente websites getoetst. Zijn conclusie is dat alle vijf prima toegankelijk zijn met spraaksoftware. Gebaseerd op gebruiksvriendelijkheid staat Gemeente Zwolle op plek 5.

Fysieke toegankelijkheid

Zwolle is een historische stad, waarvan lang niet alle stadsdelen even goed toegankelijk zijn. De gemeente streeft er echter naar de stad zo toegankelijk mogelijk te maken. In dit kader is in 2016 de

Conclusie keurmeesters

De getrainde keurmeesters van Ongehinderd hebben binnen de gemeente bij zes publieke locaties Toegankelijkheidstoetsen uitgevoerd aan de hand van de criteria van het Nederlands Keurmerk voor Toegankelijkheid en aanvullende internationale normeringen. Op basis van de resultaten staat Gemeente Zwolle op plek 3.

visie op de toegankelijkheid van de openbare ruimte vastgesteld:

<https://toegankelijkestad.zwolle.nl/achtergrond/visie-toegankelijkheid>. Deze visie is in 2017 vertaald in richtlijnen, die te vinden zijn op <https://toegankelijkestad.zwolle.nl/>. Door de richtlijnen via een website te ontsluiten zijn deze zowel te gebruiken door ontwerpers van de gemeente als door derden (zoals bijvoorbeeld projectontwikkelaars). Daarbij biedt een website als deze de mogelijkheid om richtlijnen op eenvoudige wijze aan te passen of aan te vullen.

INCLUSIE IN HET ONDERWIJS

“In een periode van vijf á vijftien jaar werken we naar een systeem van inclusief onderwijs in Zwolle, ongeacht landelijk beleid. Eerst een gezamenlijk gesprek, dan een plan maken, dan doen.”

Wat is inclusie in het onderwijs?

Bij inclusie in het onderwijs leren alle kinderen samen, maar ieder op zijn of haar eigen niveau. Het gaat erom een leeromgeving te creëren waar elk kind optimaal kan leren, maakt niet uit wat je culturele achtergrond, status, taal, inkomen, talenten en beperkingen zijn.

Bij inclusie in het onderwijs kunnen alle kinderen uit de buurt samen naar school. Maar het is meer dan dat. Het is een specifiek onderwijsconcept, waarbij veel aandacht is voor het pedagogisch klimaat en waarbij de schoolprestaties van de kinderen worden gebruikt als uitgangspunt om de manier van lesgeven te verbeteren. Het kind wordt niet aangepast aan de school, maar de school wordt aangepast aan alle kinderen. Heel actief wordt gezocht naar manieren om aan te sluiten bij interesses en talenten. Hiermee gaat inclusie in het onderwijs ook verder dan passend onderwijs. Niet alleen omdat elk kind naar de buurtschool kan. Maar ook omdat je de school, met haar manier van lesgeven en de leerdoelen, aanpast aan één kind. Zo wordt bij binnenkomst elk kind gevraagd wat het wil leren, wat het wil bijdragen aan de school en waar het support bij nodig heeft. In projectonderwijs werken alle kinderen samen, maar vervullen zij afhankelijk van hun eigen leerdoelen, interesses en talenten hun eigen taken (coöperatief leren). Diversiteit wordt gezien als bron van leren, in plaats van iets waar een oplossing voor moet worden gezocht.

Stip op de horizon

‘In een periode van vijf á vijftien jaar werken we naar een systeem van inclusief onderwijs in Zwolle, ongeacht wat het landelijk beleid doet. Eerst een gesprek, dan een plan maken en dan doen’, zeggen de deelnemers aan de werkconferentie. Met externe

Een hbo-opleiding volgen

“Ik heb voor een groot deel van mijn middelbare schooltijd op een gewone havo gezeten. In elke klas stond een TV voor me klaar en ik had A3 boeken. Toen ik steeds minder kon zien (ik heb nu nog maar 5% zicht) heb ik mijn havo in het speciaal onderwijs afgemaakt. Ik leerde daar beter omgaan met mijn beperking en het gebruik van een stok. Ik ben daarna naar Windesheim gegaan. Na wat aanpassingen was het goed te doen. Een voorbeeld: ik kon de docentenpostbakjes niet goed vinden als ik op het laatste moment mijn tentamens wilde inleveren. Ik heb toen braillestickers op de postvakjes geplakt. Ik vind dat er in Zwolle (ook in Windesheim) snel en goed wordt ingespeeld op wat je nodig hebt als je het aangeeft, maar nog wel op persoonlijk niveau. Zodat echt goed onderwijs nog niet voor iedereen binnen bereik ligt.”

begeleiding (extern, niet door de school gefinancierd). Over vijf jaar kun je hierin al veel bereikt hebben. We willen naar een systeem waarin alle leerlingen uit de wijk welkom zijn op de reguliere school. Zo leer je al vroeg met elkaar om te gaan en niet te denken in beperkingen, maar in mogelijkheden, kind zijn en wie je bent als persoon. Het kan heel stimulerend zijn om ook als kinderen en jongeren van verschillende leeftijden bij elkaar in de klas te zitten. Zo kun je leren van elkaar. Ook door met verschillende culturen in een klas te zitten, krijg je een andere beeldvorming. 'Voor mij was het heel vanzelfsprekend dat ik met Marokkaanse of Turkse kinderen in de klas zat en bij hen ging spelen. Ik maakte op een heel natuurlijke manier kennis met hun cultuur en kreeg daar ook een vanzelfsprekend respect voor.' Lesgeven aan een groep kinderen met diverse culturele achtergronden vraagt wel goede leerkrachten die goed sturen. Soft skills vormen een belangrijk onderdeel van het lesprogramma. Bijvoorbeeld in een vak inclusie: hoe ga je met elkaar om? Hebben we in de toekomst geen leerlingenvervoer meer nodig?

In de gemeente Zwolle is de visie op onderwijs uitgewerkt in de ontwikkelagenda passend onderwijs en jeugdhulp 'Krachten bundelen voor de toekomst van Zwolle'. Het gezamenlijke doel: 'Alle kinderen in Zwolle kunnen veilig en gezond opgroeien en zich positief ontwikkelen. Kinderen en jongeren en hun ouders werken zoveel mogelijk in een gewone setting (met name gezin en school) aan ontwikkeling, meedoen en welbevinden. Een ononderbroken schoolloopbaan is daarbij van groot belang. Als dit om welke reden dan ook niet lukt, organiseert Zwolle passende ondersteuning waardoor de draagkracht en het oplossingsvermogen van leerling, gezin en school en/of andere omgevingen versterkt wordt. Zodanig dat er een positief opvoedklimaat ontstaat voor alle kinderen. De inzet van gespecialiseerde jeugdhulp is zo licht als kan en zo zwaar als nodig. Zwolle werkt aan goede verbindingen tussen een kind en zijn/haar gezin, school en andere plekken. Aansluiting wordt gezocht bij de eigen kracht van kinderen, gezinnen en scholen, om opgroeien en opvoeden van alle kinderen optimaal te laten verlopen.

Daarvoor brengt Zwolle onderwijs en jeugdhulp dicht bij elkaar, werken we aan nieuwe samenwerkingsvormen en betere vormen van ondersteuning om het (speciaal) onderwijs én jeugdhulp zo effectief en efficiënt mogelijk hun taken te laten vervullen in aanvulling op de inzet van ouders en andere mede-opvoeders.'

Aandachtspunten

'Ik ben blij met Zwolle, als je iets aangeeft wordt er gelijk iets mee gedaan.'

"Mijn zoon heeft door een ernstig auto-ongeluk erg weinig concentratievermogen. Zijn middelbare school heeft daar heel goed op ingespeeld. Hij heeft in de klas een aangepaste stoel. Ook is er een aangepast lesrooster en heeft hij leestijden zodat de belasting over een dag wordt verdeeld. Het gaat nu goed met hem en hij mag volledig examen doen." Inwoners zeggen dat als je iets aangeeft in Zwolle, dat er gelijk iets mee wordt gedaan. Het Greijdanus denkt erg mee over aanpassingen, het CIBAB ook. Er zijn maatjes en er wordt meegedacht over aanpassingen in lesrooster of tentamens. "Een keer was er verkeerde software geïnstalleerd op de computer op het tentamen. Dat werd gelijk ter plekke opgelost."

Passende ondersteuning

Kinderen en jongeren en hun ouders werken zoveel mogelijk in een gewone setting (met name gezin en school) aan ontwikkeling, meedoen en welbevinden. Een ononderbroken schoolloopbaan is daarbij van groot belang. Als dit om welke reden dan ook niet lukt, organiseert Zwolle passende ondersteuning die de draagkracht en het oplossingsvermogen van leerling, gezin en school actief versterkt.

Gebruik maken van goede voorbeelden in de vormgeving aan inclusief onderwijs

In Zwolle zijn al veel mooie ervaringen opgedaan in de vormgeving aan onderwijs aan een diversiteit van leerlingen. Er zijn een aantal vernieuwende initiatieven in het onderwijs zoals bijvoorbeeld Route 10-14, waarbij jongeren met verschillen samen regulier onderwijs volgen. Ook is er in het verleden al wat kennis opgedaan over inclusie in het onderwijs door samenwerkingsverband 'De Brug'. In de vormgeving aan inclusief onderwijs kan gebruik gemaakt worden van al deze inzichten en ervaringen, zodat regulier onderwijs voor elk kind mogelijk wordt. De deelnemers van de werkconferentie geven aan dat je kansen als kind op dit moment nog iets te afhankelijk zijn van of jij en je ouders goed kunnen aangeven wat je nodig hebt.

Mindset

Op sommige scholen is veel mogelijk, anderen scholen hebben een nog wat beperkte mindset: 'Je moet deze opleiding niet willen doen als je slechtiend bent.'

"Mijn kleinzoon is nu vijftien jaar en heeft inmiddels op vijf scholen gezeten. Geen enkele school houdt hem binnenboord. Met zijn verstandelijke beperking stopt hij al zijn energie in het aanpassen aan de mensen om zich heen, maar zodra hij thuiskomt breekt hem dat op. Ook op een werkervaringsplaats gaat dat niet goed: b.v. als hij iemand ziet roken, wil hij dat ook. Hij heeft zijn plaats in de maatschappij dus nog niet gevonden."

Mogelijke stappen

Gewoon beginnen

De deelnemers van de werkconferentie willen het liefst gewoon beginnen in de vormgeving aan inclusief onderwijs met een aantal enthousiaste ouders en docenten op een aantal scholen. Onder andere het wijkteam en externe begeleiders spelen een faciliterende rol. Het is van belang dat dit project extern wordt gefinancierd, bijvoorbeeld door de gemeente, in ieder geval niet vanuit het schoolbudget.

Inclusief onderwijs is ook een vervolgopleiding kunnen doen!

'Ik ben verpleegkundig docent en soms moet je leerlingen weigeren. Ze denken dan dat ze worden geweigerd omdat ze een beperking hebben. Maar als leerlingen bepaalde eigenschappen of kwaliteiten missen, zoals gebrek aan empathie of weinig energie, dan past het beroep van verpleegkundige niet bij hen. Wij kijken niet naar de beperking, maar of het beroep aansluit bij de talenten. Wel vind ik dat beroepsopleidingen toegankelijk, ook financieel, zouden moeten zijn voor elke leeftijd.' Meerdere deelnemers op de werkconferentie noemen het belang dat iedereen vervolgonderwijs kan volgen op basis van zijn eigen interesses en talenten. Ongeacht leeftijd en inkomen. Niet alleen een universiteit of hbo-studie, maar ook een beroepsopleiding. In Zwolle bestaat nieuw beleid voor 'Een leven lang leren.' Ook als je veertig of vijftig bent kun je nu een opleiding volgen, inkomen vormt daarvoor geen belemmering. Het wordt van belang gevonden dit beleid uit te breiden.

Zorg dat ook minder mondige ouders kunnen kiezen voor regulier onderwijs voor hun kind

Op dit moment heb je als kind van ouders met weinig geld of een lage opleiding minder kans om een reguliere opleiding te volgen dan kinderen van hooggeschoolde ouders. Biedt ouders ondersteuning in de keuze voor regulier onderwijs voor hun kind en blijf deze ondersteuning ook bieden tijdens de schoolcarrière. Dit geeft elk kind meer mogelijkheden voor de toekomst.

Nu? Fysieke toegankelijkheid moet geregeld zijn

De deelnemers van de werkconferentie geven aan dat fysieke toegankelijkheid een belangrijke voorwaarde is om inclusief onderwijs te realiseren.

Andere voorbeelden, tips, ideeën en aandachtspunten

- Hoe kun je een kind binnen de school houden die medische of dagelijkse persoonlijke ondersteuning nodig heeft? Door een wijkverpleegkundige te laten rondfietsen.
- Ouders worden sterk betrokken bij het onderwijs in Zwolle, bijvoorbeeld als pleinwacht.
- Er is al een goede signalering en actiebereidheid in Zwolle als het gaat om mishandeling, pesten of radicalisering door schoolmaatschappelijk werk en docenten.
- De aanpassingen op speciaal onderwijs waren too much. Ik leerde eigenlijk niet echt meedoen in de gewone maatschappij.

Conclusie

Veel scholen in Zwolle denken met je mee. Als je iets aangeeft wordt er echt iets mee gedaan. Dat is de ervaring van inwoners. Daardoor is er veel mogelijk. Wel wordt aangegeven dat dit niet voor iedereen geldt. Als je minder mondig bent, heb je minder kans. Door alle goede voorbeelden en inzichten te gebruiken in de vormgeving aan inclusief onderwijs, krijgt elk kind de kans om zich optimaal te ontwikkelen. Het geformuleerde beleid in Zwolle is nog te weinig concreet om hier goede handvatten voor te bieden. Hoewel inclusie in het onderwijs voor de deelnemers aan de thematafel nog geen bekend gegeven was, kon de verdieping in denken over inclusief onderwijs snel worden gemaakt. Dat betekent dat er een mooie stip op de horizon is gezet en dat er zeer bruikbaar materiaal is verzameld voor vervolgstappen richting inclusief onderwijs.

THEMA INCLUSIE OP DE ARBEIDSMARKT

“Het is vanzelfsprekend dat een afspiegeling van inwoners in alle bedrijven werkt.”

Wat is een inclusieve arbeidsmarkt?

Een inclusieve arbeidsmarkt is zodanig ingericht dat iedereen door middel van betaald werk optimaal kan participeren en bijdragen aan de maatschappij. Iedereen, oud, jong, ongeacht culturele achtergrond, gender, inkomen, talenten en beperkingen kan tot zijn recht komen door zijn talent in te zetten op plekken waar dat nodig is. Het betekent iets voor hoe we de werkvloer en ondernemerschap vormgeven, voor hoe we geldstromen organiseren en voor hoe we de arbeidsmarkt inrichten. Wie ondersteuning nodig heeft bij het vinden of uitvoeren van werk, kan deze krijgen.

Vormgeven aan een inclusieve werkvloer betekent vormgeven aan inclusief ondernemerschap. Een inclusieve werkvloer is geen plek waar vooral mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt werken. Het gaat er juist om dat de werknemers in het bedrijf de diversiteit van de omringende gemeenschap weerspiegelen.

“UWV zoekt mensen voor werk. Ik kan niet werken zeggen ze, want ik heb geen arbeidsvermogen.”

Stip op de horizon

Wat formuleren de deelnemers aan de thematafel als stip op de horizon? Dat het in de toekomst vanzelfsprekend is dat een afspiegeling van inwoners in alle bedrijven werkt. Er is sprake van een trotse cultuur van inclusiviteit op de arbeidsmarkt. Iedereen wordt ingezet op zijn/haar talenten en wordt betaald voor wat hij/zij kan en heeft dus niet meer alleen vrijwilligerswerk.

Er wordt uitgegaan van wie je bent en niet van wat je hebt. Er zijn geen etiketten, stempels of plakkertjes meer. Daardoor kennen we geen uitsluiting van mensen op de arbeidsmarkt.

Er is ook oog voor het welbevinden in het werk voor iedereen.

Aandachtspunten

De lat is met fulltime banen te hoog voor sommige inwoners

Er zijn inwoners op de werkconferentie die graag hun kwaliteiten voor werk inzetten, maar vanwege hun energieniveau geen fulltimebaan kunnen invullen. Deze inwoners geven aan dat werkgevers vaak niet bereid zijn om te komen tot meer flexibelere contracten. Hierdoor vervalt hun kans op werk.

Verschillende ervaringen met werkgevers

Verschillende deelnemers geven op de werkconferentie aan dat zij ervaring hebben met uitsluiting door werkgevers. De extra kosten voor aanpassing van de werkplek vanwege een beperking bleek bijvoorbeeld een belemmering te vormen. Sommige werkgevers betalen nog liever een boete. Maar er zijn ook positieve ervaringen van inwoners met bereidwillige werkgevers. Maar soms lopen werkgevers en mensen met een beperking er in de praktijk tegen aan dat collega's niet bereid zijn om even bij te springen of je op weg te helpen. Ook hierdoor kan een nieuwe baan spaak lopen.

Op de conferentie bleek ook dat er gelukkig er ook veel verschillende bedrijven zijn die mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt kansen bieden in Zwolle zoals: Provincie, Ikea, Hornbach, Primark, Breeman. Er zijn bij deze bedrijven tientallen mensen aan een baan geholpen die eerst een uitkering hadden of ondersteuning van het UWV.

Er is een mooie samenwerking met PEC United (businessclub van PEC Zwolle) waarbij inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt worden toegeleid naar intermediairs voor trainingen en via het businessnetwerk van PECUnited naar werk.

En bij de Albert Heijn werd onlangs een medewerker met een beperking in het zonnetje gezet voor vijf jaar dienstverband.

UWV zit kansen in de weg

Op de werkconferentie werd gezegd dat UWV-regelgeving kansen in de weg kan zitten. Men vindt het jammer dat mensen met een visuele beperking buiten de regelingen van de landelijke banenafpraak vallen. Één inwoner geeft aan dat het UWV een herkeuring weigert vanwege de aard van de beperking. Hij zou geen kans op werk hebben, terwijl hij wel aan het werk wil.

Mogelijke stappen

Diversiteit wordt de nieuwe cultuur

Op de werkconferentie is het klip en klaar: Zwollenaren willen werken aan een cultuur waarin het niet past dat werkgevers geen mensen met een beperking of andere achtergrond in dienst hebben. Dat vraagt om anders denken: bedrijven zijn degenen die afstand hebben tot de 'arbeid van mensen', net de mensen hebben afstand tot de arbeidsmarkt. Dat is een andere taal en dus is er werk aan de winkel wat betreft het gedrag van bedrijven en overheid.

De gemeente werkt zelf aan een inclusieve arbeidsorganisatie

Naast inzet van diverse instrumenten bouwt de gemeente aan een cultuur waarin zij professioneel (willen leren) samenwerken in een divers samengestelde groep mensen, met of zonder zichtbare beperking.

Het beleid in Zwolle sluit hier al wel bij aan. Zwolle wil vormgeven aan een inclusieve werkvloer en heeft hier met het opzetten van het netwerk '99vanZwolle' van De Normaalste Zaak een eerste stap toe gedaan. Eind 2016 heeft De Normaalste Zaak een workshop verzorgd over wat werkgevers gezamenlijk kunnen bereiken rond inclusief werkgeven. Het doel van de 99vanZwolle is om elkaar praktisch verder te helpen rond kennis, ervaring, motivatie en ambassadeurschap. Ook gaan de werkgevers in het netwerk samen aan de slag met het oplossen van gemeenschappelijke knelpunten. In Zwolle bijvoorbeeld met de vindbaarheid van kandidaten, het delen van kennis en ervaring, het beïnvloeden van wet- en regelgeving, het opzetten van een ambassadeurskring voor inclusief werkgeverschap, het vergroten van kansen voor SROI en het van het aantal inclusieve werkgevers in de regio Zwolle.

Denken in kansen

Onderdeel van die nieuwe cultuur is wat de werkconferentie betreft dat er voortaan in kansen gedacht wordt. Kijk naar de mogelijkheden van mensen als uitgangspunt voor hun rol op de arbeidsmarkt. Als je doorredeneert zullen werkgevers flexibelere contracten mogelijk gaan maken en de mogelijkheden van jobcarving beter benutten.

Het beleid sluit daar wel aardig op aan: "Om mensen die meer tijd nodig hebben om aan de slag te komen te ondersteunen, zorgt het Sociaal Wijkteam voor ondersteuning in het kader van maatschappelijke participatie als opmaat naar werk. Bijzondere aandacht is er voor mensen met een

arbeidsbeperking waarbij een speciaal team van consultants hen ondersteunt naar werkgevers en zorgt ervoor dat subsidies, andere ondersteuning en jobcoaching worden geregeld.”

Rol gemeente

De werkconferentie wil graag dat de gemeente Zwolle zelf het voorbeeld geeft als werkgever, liefst in gewone banen. De gemeente Zwolle werkt daar ook hard aan. De gemeente wil de afstand tussen mens en arbeidsmarkt onder andere opheffen door het creëren van werkervaringsplaatsen of leerwerkplekken bij de gemeente zelf. Daardoor kunnen mensen arbeidsontwikkeling op doen en gebruik maken van de professionele en persoonlijke netwerken van de gemeente om de volgende stap op de arbeidsmarkt te gaan zetten. Het effect is moeilijk meetbaar omdat deze aantallen daarvoor te klein zijn.

Maar inmiddels is er een kleine groep die ten gevolge van een werkervaringsplaats bij de gemeente in een betaalde baan elders terecht kwamen. De gemeente werkt verder aan de inclusieve arbeidsorganisatie door:

- Invulling te geven aan de Wet banenafpraak;
- Het inzetten van Social Return On Investment
- In het werving- en selectieproces aandacht te hebben voor diversiteit
- De manier waarop Zwolle zich als werkgever profileert op jobsite.

Andere tips, ideeën en aandachtspunten

- Perspectief nodig richting werk – werkgevers die open staan
- Laten zien dat er mogelijkheden zijn voor een bedrijf
- Regelingen beter bekend maken ‘ambassadeurs’ voor inclusief werken, werkgever én werknemer
- Cultuuromslag
- Baan moet niet betekenen dat iemand moet inleveren op zijn financiële situatie
- Meer begeleiding op de werkvloer
- Als iedereen vanaf het onderwijs met elkaar optrekt bevordert dat het omgaan met diversiteit op de werkvloer.
- Mooi voorbeeld: jongeren die een terugval in inkomen hebben door werkaanvaarding worden hiervoor gecompenseerd door de gemeente.
- De gemeente experimenteert met het geven van ruimte aan inwoners om het arbeidsparticipatieproces zelf vorm te geven (al dan niet met ondersteuning).

“Ik wil graag werken maar het UWV ziet alleen maar mijn beperking.”

Conclusie

In Zwolle ziet men graag een trotse cultuur van inclusiviteit op de arbeidsmarkt, waarin talent en kracht benut worden. Een diversiteit, wat al begint met samen naar school gaan. Inwoners met een beperking ervaren dat dit nog lang geen praktijk is en dat bij hun zoektocht naar een baan hun talenten er niet toe doen. Diverse bedrijven bieden al kansen voor werk. Met aansluiting bij de 99 van Zwolle (De Normaalste Zaak) laat de gemeente zien dat zij actief werkt aan het opheffen van de afstand tussen individu en arbeidsmarkt.

THEMA INCLUSIE IN CULTUUR, SPORT EN VRIJE TIJD

“Zorg voor gelijkwaardigheid en inclusief denken!”

Wat is inclusieve vrije tijd, cultuur en sport?

Wil je op een laagdrempelige manier beginnen met het vormgeven aan een inclusieve samenleving? Dan is werken aan inclusieve vrije tijd een erg mooi startpunt. Wat nou als elke kroeg, elke muziekvereniging, sportclub of concertzaal open staat voor iedereen? Dan ontmoet je veel gemakkelijker nieuwe mensen. En als je elkaar tegenkomt maak je nieuwe vrienden en kun je gemakkelijk met jouw talenten een bijdrage leveren aan de samenleving.

De een gaat naar de voetbalvereniging of schilderclub. De ander speelt piano en geeft een concert. Of je ontmoet vrienden in het café of het restaurant. Voor iedereen is er wel een gewone, reguliere club te vinden die aansluit bij zijn of haar interesses en talenten. Voorwaarde is natuurlijk dat je naar binnen kunt, en dat de plek zo is ingericht dat je binnen jouw club een gewaardeerde rol kunt vervullen. Kun jij bijvoorbeeld in je rolstoel een bardienst draaien of docent zijn? Is er op de feestjes ook halal en/of vegetarisch eten? Kun je apart douchen? Is het mogelijk mee te doen als je een laag inkomen hebt?

Stip op de horizon

De deelnemers aan de thematafel doen een oproep aan de gemeente, instellingen en verenigingen: Zorg voor inclusief denken! Creëer plekken waar gezamenlijk aan kunst kan worden gewerkt. Organiseer culturele activiteiten waar iedereen aan deel kan nemen. Bied de kans aan iedereen om samen uit eten te gaan. Laat inwoners samen sporten!

Uit eten met je vrienden

“Het is toch normaal dat je met elkaar uit eten moet kunnen gaan, ongeacht je beperking. Het is mooi dat de gemeente Zwolle heeft gezegd hier aandacht aan te besteden.”

Het streven is erop gericht om elke inwoner van Zwolle de mogelijkheid te bieden om te kunnen sporten en bewegen. Naast de reguliere sportverenigingen kan dat ook bij een aantal sportverenigingen die specifiek gericht zijn op sporters met een beperking. De gemeente stimuleert zoveel mogelijk het doorstromen van sporters naar de reguliere sportvereniging.

Meest toegankelijke regio

De gemeente Zwolle neemt deel aan de toeristische samenwerking van de Vechtdalgemeenten. Het Vechtdal wil zich onderscheiden. Zorgtoerisme is daarbij een speerpunt. Om te beginnen wil het Vechtdal in 2022 de meest toegankelijke regio worden. Er wordt nu gewerkt aan een aanpak en realisatie. Daarnaast wordt gewerkt aan het verbinden van verblijftoerisme met zorgaanbieders, zodat iedereen op vakantie kan. Door het aanjagen door gemeenten hebben zich al verscheidene ondernemers gemeld.

Aandachtspunten

Historische stad

Toegankelijkheid is in de gemeente Zwolle al sinds langere tijd een apart onderwerp in de portefeuille van één van de wethouders. Zwolle is daarbij pragmatisch, zij zijn vooral van het doen. Uitgangspunt is dat elke inwoner moet kunnen meedoen. Binnen de organisatie zijn veel mensen bezig met toegankelijkheid en inclusie, in samenwerking met de belangenorganisatie Toegankelijk Zwolle. Zoals aangegeven bij de werkconferentie, is Toegankelijk Zwolle tevreden over de samenwerking met de gemeente. Een van de aandachtspunten is het zoeken naar balans tussen terrassen, stoep en verkeer. De ervaringsdeskundigen zijn ervan bewust dat het in een historische stad soms ingewikkeld kan zijn om een balans te vinden. Goede samenwerking speelt daarbij een cruciale rol. Zwolle heeft een kunstroute die vanaf het Stationsplein de bezoekers naar de binnenstad leidt. Langs die route staan ook een paar audioscopen. Deze zijn niet alleen op sta hoogte gemaakt, maar ook zo dat mensen in een rolstoel er ook gebruik van kunnen maken. Ook hier werkte de Stichting Toegankelijk Zwolle aan mee.

"Academiehuis"

"De grote kerk op de markt wordt verbouwd tot "Academiehuis". Het academiehuis van Zwolle biedt programma's aan inwoners en bezoekers van de stad op cultureel en creatief gebied. Ook hier zal Toegankelijk Zwolle bij betrokken worden."

Toegankelijke horeca

Het terrassenbeleid van de gemeente Zwolle wordt gewaardeerd door de inwoners. Het is gericht op toegankelijkheid. Bij de werkconferentie is duidelijk geworden dat het in de praktijk nog niet werkt. Er is te weinig ruimte, dus er moeten de hele tijd keuzes gemaakt worden. Zelfs als dat lukt is de toegankelijkheid in de horeca niet voldoende. Horeca-instellingen moeten volgens de deelnemers aan de thematafel ook voor toegankelijke toiletten zorgen.

Terrassenbeleid

Bij met het maken van het terrassenbeleid van de gemeente is integraal rekening gehouden met toegankelijkheid door het toepassen van algemene normen en het opnemen van de toegankelijkheidsroutes op de terrassenkaart. In individuele situaties wordt toegankelijkheid integraal opgepakt en ingepast.

Samen spelen

De gemeente Zwolle zal in 2018 een scan uitvoeren op de bestaande speelvoorzieningen in de stad naar in welke mate kinderen met en zonder beperking samen kunnen spelen. Hiervoor heeft de gemeente de Speeltuimbende ingeschakeld.

Gelijkwaardigheid

Gelijkwaardigheid is belangrijk voor Zwollenaren. Er is een goede basis hiervoor m.b.t. vrijetijdsbesteding: begeleiding in theater en musea, meerdere verenigingen staan open voor iedereen, voetbalclub PEC Zwolle denkt en handelt inclusief. De deelnemers van de werkconferentie gaan een stap verder: zij willen – waar mogelijk – onafhankelijk zijn. De vraagstelling is dus: hoe kan je zo onafhankelijk mogelijk meedoen in de samenleving? Door hiervoor te zorgen lever je een bijdrage aan het gelijkwaardigheidsgevoel van elke inwoner van de stad.

Mogelijke stappen

Handboek toegankelijkheid

In 2017 is er een handboek ontwikkeld waarin de toegankelijkheidseisen aan de openbare ruimte voor verkeerskundigen, werkvoorbereiders en uitvoerders is opgesteld. Om ervoor te zorgen dat de informatie in het handboek toegankelijk en actueel blijft, is er een website opgezet:

<https://toegankelijkestad.zwolle.nl/>. De deelnemers van de werkconferentie vinden het een goed middel om aan toegankelijkheid te werken. Het is aan de ene kant een uitdaging om aan de eisen te voldoen, aan de andere kant is het een handvat voor het gemeentebestuur. Dankzij het handboek weet elke inwoner welke locaties voor vrijetijdsbesteding toegankelijk zijn.

Ludieke acties

De Zwollenaren willen ludieke acties organiseren om hun stad toegankelijker te maken. Zij willen het onderwerp toegankelijkheid en inclusie zichtbaar maken. De communicatie rondom de activiteiten van Toegankelijk Zwolle moet versterkt worden. Aandacht is gevraagd voor de principes gelijkheid en gelijkwaardigheid. Iedereen wil de mogelijkheid hebben deel te nemen aan activiteiten op het gebied van kunst, cultuur, sport en vrije tijd.

Kust en cultuur op aparte plekken

“In de sector kunst en cultuur wordt er steeds een verschil gemaakt tussen mensen met en zonder beperking. Voor de mensen met een beperking zijn er aparte plekken gecreëerd terwijl de kunst geen beperkingen kent. Activiteiten moeten op een natuurlijke, vanzelfsprekende manier door elkaar heen plaatsvinden.”

Toegankelijk Zwolle

“Wij doen ons uiterste beste om onze oren en ogen de kost te geven van wat er leeft in de stad en waar behoefte aan is. Wij hebben verschillende cluster groepjes die zich met bepaalde onderwerpen bezig houden. Een groepje beleid, bereikbaarheid, bewustwording, bruikbaarheid, visueel. Verder kan ik melden dat we bezig zijn om met leden van de werkgroep gebarentaal te leren, om zo straks ook een groep doven aan onze cluster groepjes toe te voegen. U ziet, u hoort, Zwolle is volop in beweging!”

Conclusie

De gemeente Zwolle is praktijkgericht. Fysieke toegankelijkheid is een van de speerpunten in de samenwerking van de gemeente met belangenbehartigers. Zodra een gebouw, plek of plein toegankelijk is, is het van iedereen! Stichting Toegankelijk Zwolle is vanaf beleidsontwikkeling tot uitvoering betrokken bij de werkzaamheden van de gemeente. Zij streven samen naar een inclusieve samenleving waarin kunst, cultuur, sport voor iedereen toegankelijk is en mensen daarvan samen

kunnen genieten. De gemeente en de belangenbehartigers werken samen aan bewustwording m.b.t. toegankelijkheid. Zij willen gelijkwaardigheid creëren en aan iedereen gelijke kansen bieden.

THEMA WONEN IN EEN INCLUSIEVE BUURT

“Verschillend zijn zou vanzelfsprekend moeten zijn!”

Wat is wonen in een inclusieve buurt?

Wat is jouw ideale wijk? Wil jij een buurt met een open podium, of een plek waar je kunt skateboarden? Wil je meebouwen aan een nieuwe wijk waar een grote diversiteit aan mensen in één buurt kan wonen? Wil je met je rolstoel of geleidehond elke winkel of café in? Zie jij een kleine oase in de stad wel zitten? Met een vijvertje en veel bomen en planten om je heen en waar je stil in de zon even tot rust kan komen? Wil je een buurt waar mensen elkaar aanspreken? Of een plek waar alle kinderen samen spelen als vanzelf, en zo spelenderwijs ontdekken wat anders en hetzelfde is? Als dit niet voorhanden is, kunnen buurtinitiatieven erop gericht zijn dit te realiseren. Gezamenlijke actie is een van de best werkzame bestanddelen voor de versterking van de relaties in de wijk.

Een inclusieve buurt is gebouwd op de interesses en talenten van alle inwoners. Mensen in de buurt maken hem samen. Het is een plek waar iedereen, oud, jong, ongeacht culturele achtergrond, talenten of beperkingen optimaal mee kan doen. Een inclusieve buurt kenmerkt zich door een inclusief ontwerp van de buitenruimte, een divers huizenaanbod, buurtinitiatieven die aansluiten bij de interesses en talenten van alle inwoners in de wijk en een fijne, open sfeer.

Vormgeven aan inclusief wonen betekent ook dat je kan wonen met wie je wil, op de plek die je wil en met de eigenheid van je eigen thuis. Dat je zelf kiest of je rommel maakt of elke dag schoonmaakt, of je uitgebreid kookt of een pizza met de brommer laat komen en hoe laat je naar bed gaat.

“Toen ik net bij de ingang van het stadhuis van Zwolle was, zag ik een man die blind was. Toen merkte ik bij mezelf de twijfel of ik wel of niet moest helpen bij het poortje, dat duidelijk een obstakel voor hem was. Ik was achteraf zelf verrast over mijn twijfel. Daarom wil ik nu zeggen dat we altijd zonder enige twijfel onze hulp moeten aanbieden als we zien dat iemand die hulp nodig heeft.”

Stip op de horizon

Zwollenaren willen dat je in Zwolle gemixt woont: allerlei mensen met allerlei achtergronden, talenten, levensstijlen door elkaar. En daardoor heb je keuzevrijheid, want wat of wie je ook bent, je kunt in de wijk van je keuze wonen. Er zijn dus allemaal levensloopbestendige woningen. En de matching tussen wijk, huis en individu is maatwerk.

Aandachtspunten

Verbinding maken

Er zijn mooie initiatieven in Zwolle waar mensen gestimuleerd worden om verbinding met elkaar te maken, juist ook doordat er gemixt gebouwd is. In de Krasse Knarrenhof, een bewonersinitiatief, wordt ontmoeting gestimuleerd tussen jong en oud. Huur en koop is door elkaar gebouwd, en als je er gaat wonen weet je dat 'omzien naar elkaar' verwacht wordt. Ook in Stadshagen is door elkaar heen gebouwd, inclusief aangepaste woningen. En de Molenhof is een gemengd wijkje waar jong en oud samenwonen in kleine woningen. Ook bij nieuwbouw zien bezoekers van de werkconferentie mooie kansen om woningen te mixen. Zo leren mensen elkaar kennen om beter verbindingen te maken.

Blind zijn in Oud-Berkum

Toen een inwoner van Oud-Berkum steeds minder zicht kreeg en wist dat ze een hulphond zou gaan krijgen, ging ze naar de supermarktmanager om over haar hond te vertellen. De supermarktmanager vond het beter als de inwoner niet met hond voor 17.00 uur in de winkel zou zijn omdat andere klanten er last van zouden hebben. Een ontoelaatbare reactie vanuit het VN-verdrag voor rechten van mensen met een beperking, maar de inwoner had toch liever dat de manager het eerlijk zegt, in plaats van dat je het merkt aan de bejegening.

Heterogene wijken met homogene leefstijl

Een flink discussiepunt op de werkconferentie, met als praktijkvoorbeeld Oud-Berkum waar mensen met eenzelfde levensstijl en religieuze achtergrond bij elkaar in de buurt wonen. De samenstelling van de wijk, zorgt volgens de deelnemers, echter wel een grote sociale samenhang, waardoor omzien naar elkaar heel gewoon is, en mensen binnen die gemeenschap voor elkaar zorgen. De vraag komt dan op, of het erg is dat mensen met een andere leefstijl zich niet thuis voelen in deze wijk.

Veranderen van gedrag

Hoe verander je nou gedrag van mensen om begrip te vergroten en connecties te verbeteren? Samenwerken in wijkinitiatieven, bijvoorbeeld tussen mensen met en zonder beperking, wordt als een goede stap gezien. Elkaar aanspreken op kwetsend of bevooroordeeld gedrag is een andere. En mensen met een beperking moeten zelf ook initiatief nemen om mee te gaan doen. En daarbij niet forceren, niet op basis van 'je recht halen' handelen, maar in verbinding blijven met de ander. Én: begin bij kinderen. Geef prioriteit aan inclusieve speelplekken en scholen! Daar zijn ook al wat goede voorbeelden van: in Educatief Centrum de Nooterhof is zeer gemengd aanbod. Doe-boerderij de stadshoeve is een biologische en groene plek, middenin de wijk, die uitnodigt om samen te spelen. En de Schelledriehoek is een inclusieve speelplek. Er wordt opgemerkt dat veel Zwolse jongeren ook al zeer behulpzaam zijn.

Mogelijke stappen

Ga óók voor mixen in leefstijl

De woningbouwvereniging aan tafel van de werkconferentie was overtuigd dat 'heterogene wijken met een homogene leefstijl' een goede stap is naar inclusie. De onderzoekers zijn het daar niet mee eens. Homogene leefstijlen zorgen voor uitsluiting van andersdenkenden. De vrouw uit het voorbeeld voelde zich bijvoorbeeld niet thuis in Oud-Berkum, ook doordat zij een andere leefstijl heeft. Verken met de woningbouwvereniging, en ook met eigen beleid op het gebied van bouwen en wonen of de leefstijlen in Zwolle ook meer gemixt kunnen worden.

Sociale woningbouw

Op de werkconferentie wordt van alle kanten aangegeven dat er te weinig sociale woningbouw is in Zwolle. Mensen moeten lang wachten op een plekje op de woningmarkt en kunnen niet 'wonen in de wijk waar ze willen wonen'.

Verder inspireren over inclusie

Op het gebied van inclusief wonen hebben nog niet alle mensen op de werkconferentie scherp wat wel of niet inclusief is. Bij vrij veel 'goede voorbeelden' gaat het om integratie, omgekeerde integratie of zorgzaamheid. En daar waar het gaat om echt meedoen, gaat het vaak over mensen voor wie dat al bijna vanzelfsprekend is, niet zozeer over mensen die bijvoorbeeld mentale uitdagingen hebben. De onderzoekers adviseren mensen die echt interesse hebben (zoals de deelnemers van de werkconferentie) verder te inspireren, waardoor een grotere voorlopersgroep kan ontstaan.

Openbare ruimte en gebouwen

In de gemeente Zwolle willen zij dat iedereen de openbare ruimte op een zelfstandige, gelijkwaardige en zo onafhankelijk mogelijke manier kan gebruiken. Door de openbare ruimte zo in te richten dat iedereen er gebruik van kan maken, wordt de openbare ruimte van iedereen en zijn aparte voorzieningen minder nodig. De uitgangspunten voor het toegankelijk maken van de openbare ruimte zijn in 2015 vastgelegd in de 'Visie op de toegankelijkheid van de openbare ruimte' die vertaald is in richtlijnen 'toegankelijke stad Zwolle'. Voor gebouwen in gemeentelijk beheer vragen zij altijd dat deze aan deze richtlijnen voldoen. Bij het (ver)bouwen van openbare gebouwen wordt de lokale belangenorganisatie altijd betrokken.

Andere tips, ideeën en aandachtspunten

- Goed voorbeeld: Gift-City: iedereen kan binnen lopen, werken, leren, ontmoeten en cultuur. Gerund door vrijwilligers
- Gemengd dweilorkest (maar wel heel veel mensen met een beperking)
- IJsselheem is aan het aanpassen richting meer inclusie
- "Triest als mensen die alleen wonen te weinig begeleiding krijgen en vereenzamen"
- Openbaar vervoer: de routes tussen wijken zijn niet te doen voor mensen met een visuele beperking door te vaak overstappen.
- Aanpassingen in huis moeten soms zelf betaald worden
- Soms lopen mensen met een boog om je heen als je een geleidehond hebt.
- Er moet toegankelijk voetpadenbeleid komen om mensen met een visuele beperking mee te kunnen laten doen. Vergeet de rateltickers niet!

"Er is een zeker spanningsveld tussen je streven naar onafhankelijkheid en het afhankelijk zijn."

Conclusie

Zwollenaren zijn zeker gemotiveerd om te werken aan meer inclusie in de Zwolse samenleving, maar het begrip "inclusief wonen" moet nog meer handen en voeten krijgen. De stap van 'omzien naar elkaar in de eigen wijk, met een homogene leefstijl' naar inclusie zal nog best veel inspanning vragen van een brede groep voorlopers. Die brede groep voorlopers is in de maak, er zijn zeker Zwollenaren die inclusie nastreven. Maar die groep mag nog breder worden.

Bijlage 1: Deskresearch

Visie en beleid inclusieve samenleving

De gemeente Zwolle gaat ervan uit dat er geen beperkingen mogen zijn in deelname aan de samenleving. Dit geldt voor alle terreinen in het leven. Inclusief denken en doen is uitgangspunt van het sociaal beleid in de gemeente Zwolle. De gemeente heeft een stadsergonoom aangesteld die een ambassadeursrol binnen de organisatie vervult. De stadsergonoom zorgt voor bewustwording en enthousiasme voor het onderwerp, zodat ieder vanuit zijn eigen functie een bijdrage kan leveren aan toegankelijkheid.

Toegankelijkheid is in de gemeente Zwolle al sinds langere tijd een thema waar alle wethouders in hun portefeuille rekening mee houden. Een van de wethouders is overkoepelend verantwoordelijk. Zwolle is daarbij pragmatisch, zij zijn vooral van het doen. Uitgangspunt is dat elke inwoner moet kunnen meedoen. Binnen de organisatie zijn veel mensen bezig met toegankelijkheid en inclusie, in samenwerking met de belangenorganisatie Toegankelijk Zwolle³. De gemeente is bezig met een quickscan in het sociaal domein. Daarnaast werken zij samen met Toegankelijk Zwolle aan een (nieuw) Plan van Aanpak. De basis van nieuw beleid is de praktijk.

Digitale toegankelijkheid

De gemeentewebsite <https://www.zwolle.nl/> met informatie over producten, diensten, projecten en bestuur van de gemeente Zwolle is voor iedereen toegankelijk. Ook voor mensen met een functionele beperking (blind, slechthorend, motorisch beperkt, laaggeletterd, woordblind) is deze informatie toegankelijk: technisch bereikbaar en begrijpelijk (leesbaar). Tegelijkertijd werkt de gemeente door aan de verdere toegankelijkheid (technisch en redactioneel) van de website.

Marcel Westra, ervaringsdeskundig op het gebied van visuele toegankelijkheid, heeft op verzoek van Inclusionlab de digitale toegankelijkheid van de Top 5 gemeente websites getoetst. Zijn conclusie is dat alle vijf prima toegankelijk zijn met spraaksoftware. Gebaseerd op gebruiksvriendelijkheid staat de gemeente Zwolle op de vijfde plaats.

Zwolle is een historische stad, waarbij lang niet alle stadsdelen even goed toegankelijk zijn. De gemeente streeft er echter naar de stad zo toegankelijk mogelijk te maken. In dit kader is in 2016 de visie op de toegankelijkheid van de openbare ruimte vastgesteld: <https://toegankelijkestad.zwolle.nl/achtergrond/visie-toegankelijkheid>. Deze visie is in 2017 vertaald in richtlijnen, die te vinden zijn op <https://toegankelijkestad.zwolle.nl/>. Door de richtlijnen via een website te ontsluiten zijn deze zowel te gebruiken door ontwerpers van de gemeente als door derden (zoals bijvoorbeeld projectontwikkelaars). Daarbij biedt een website de mogelijkheid om richtlijnen op eenvoudige wijze aan te passen of aan te vullen.

Onderwijs

In de gemeente Zwolle is de visie op onderwijs uitgewerkt in de ontwikkelagenda passend onderwijs en jeugdhulp 'Krachten bundelen voor de toekomst van Zwolle'.⁴ Scholen, gemeente en jeugdhulp werken met elkaar in een proces van doen en leren gericht op het behalen van hun doelstelling. Het gezamenlijke doel is: 'Alle kinderen in Zwolle kunnen veilig en gezond opgroeien en zich positief ontwikkelen. Kinderen en jongeren en hun ouders werken zoveel mogelijk in een gewone setting (met name gezin en school) aan ontwikkeling, meedoen en welbevinden. Een ononderbroken schoolloopbaan is daarbij van groot belang. Als dit om welke reden dan ook niet lukt, organiseren zij

³ <https://www.toegankelijkzwolle.nl/>

⁴ <https://www.zwolle.nl/sites/default/files/samenvatting-ontwikkelagenda-passend-onderwijs-en-jeugdhulp-def2.pdf>

passende ondersteuning. Dit is erop gericht dat draagkracht en het oplossingsvermogen van leerling, gezin en school en/of andere omgevingen waarin kinderen actief zijn zodanig versterkt worden, dat er een positief opvoedklimaat ontstaat voor alle kinderen. Jeugdhulp wordt ingezet zo licht als kan, en zo zwaar als nodig. Daarbij werkt Zwolle aan goede verbindingen tussen een kind in zijn/haar gezin, op school en/of andere plekken en sluit zij aan bij de eigen kracht van kinderen, gezinnen en scholen om opgroeien en opvoeden van alle kinderen optimaal te laten verlopen. Daarvoor brengen zij onderwijs en jeugdhulp dicht bij elkaar, werken ze aan nieuwe samenwerkingsvormen en betere vormen van ondersteuning om het (speciaal) onderwijs én jeugdhulp zo effectief en efficiënt mogelijk hun taken te laten vervullen in aanvulling op de inzet van ouders en andere mede-opvoeders.

Arbeidsmarkt

In 2016 heeft de gemeenteraad van Zwolle beleid op inclusief werkgeverschap (door de gemeente) vastgesteld: <http://ibabsonline.eu/Agenda.aspx?site=zwolle&agendaid=14aaec3a-7c27-4703-9c46-58acd6010ac4&FoundIDs=&year=2016> (agendapunt 8, stukken 5 en 5.1).

Inclusief werkgeverschap heeft gevolgen voor het kantoorconcept van de gemeente Zwolle. Zij werken, binnen de mogelijkheden van betreffende functie, tijd- en plaatsafhankelijk en hebben hun kantoren volgens principes van het nieuwe werken ingericht.

Mensen met een beperking kunnen mogelijk vanwege die specifieke beperking in dit HNW-kantoorconcept moeizaam functioneren. Omdat de gemeente inclusie wil realiseren, insluiten in plaats van uitsluiten, en inclusief werkgever wil worden, doet zij wat binnen haar mogelijkheden ligt om betaald werk voor die medewerkers mogelijk te maken. Ook als dat betekenis en gevolgen heeft voor hun kantoorconcept. Een voorbeeld van zo'n gevolg is dat zij specifieke 'meeneembare voorzieningen'⁵ voor één persoon regelen en/of 'niet-meeneembare voorzieningen'⁶ in het kantoor treffen.

Eenzijds maakt het treffen van deze maatregelen betaald werk mogelijk, anderzijds maakt een passende organisatiecultuur of het in de praktijk gaat lukken. Juist de acceptatie en erkenning door medewerkers en leidinggevenden dat mensen verschillend zijn en daarom verschillend behandeld kunnen worden kan doorslaggevend zijn. De gemeente verlangt dat alle medewerkers zich aanpassen aan het nieuwe kantoorconcept terwijl zij voor mensen met een beperking op specifieke punten een uitzondering lijkt te maken.

Voor medewerkers met een beperking/chronische ziekte die niet onder de Wet banenafpraak vallen, heeft de gemeente Zwolle een ARBO-budget om een aangepaste stoel, muis, toetsenbord en dergelijke aan te schaffen. Soms is vooraf duidelijk dat aanpassing noodzakelijk is, soms openbaart de behoefte zich pas na een tijdje.

De gemeente Zwolle wil de afstand tussen individu en arbeidsmarkt opheffen. Bijvoorbeeld door het creëren van werkervaringsplaatsen of leerwerkplekken om arbeidsontwikkeling op te doen, om professionele en persoonlijke netwerken in te zetten om een volgende stap op de arbeidsmarkt mogelijk te maken. Het effect is moeilijk meetbaar omdat de aantallen daarvoor te klein zijn. Maar

⁵ Een voorbeeld van een 'meeneembare voorziening' is een speciaal toetsenbord of bureaulamp. Meeneembare voorzieningen moeten door werknemer worden aangevraagd bij en worden vergoed door het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen UWV.

⁶ 'Niet-meeneembare voorzieningen' worden aan de werkgever vergoed door het UWV en moeten door de werkgever worden aangevraagd. Voorbeelden zijn: andere kleur tafelblad of het plaatsen van scheidingswanden. Een criterium vanuit het UWV is dat het dienstverband minimaal 6 maanden bedraagt.

inmiddels is er een kleine groep die ten gevolge van een werkervaringsplaats bij de gemeente in een betaalde baan elders terecht kwam.

De gemeente Zwolle wil vormgeven aan een inclusieve werkvloer. Hiervoor is zij deelnemer van 99vanZwolle netwerk van De Normaalste Zaak⁷. Eind 2016 heeft De Normaalste Zaak een workshop verzorgd over wat werkgevers gezamenlijk kunnen bereiken rond inclusief werkgeven. Het doel van de 99vanZwolle is om elkaar praktisch verder te helpen rond kennis, ervaring, motivatie en ambassadeurschap. Ook gaan de werkgevers in het netwerk samen aan de slag met het oplossen van gemeenschappelijke knelpunten. Bijvoorbeeld met de vindbaarheid van kandidaten, het delen van kennis en ervaring, het beïnvloeden van wet- en regelgeving, het opzetten van een ambassadeurskring voor inclusief werkgeverschap, het vergroten van kansen voor SROI en het van het aantal inclusieve werkgevers in de regio Zwolle. De gemeente Zwolle heeft ook de Verklaring van Dordrecht ondertekend⁸.

Daarnaast werkt de gemeente zelf aan een inclusieve arbeidsorganisatie, een organisatie met kansen voor iedereen. Om aan zo'n organisatie te bouwen zet de gemeente Zwolle de volgende instrumenten in: de Wet banenafspraken; Social Return On Investment; werkervaringsplaatsen voor het realiseren van diversiteit; werving- en selectieprocessen; jobsite waarin zij zich als werkgever profileert. Daarnaast bouwt de gemeente aan een cultuur waarin professioneel (willen) leren en samenwerken met een divers samengestelde groep mensen, met of zonder zichtbare beperking voorop staat.

Cultuur, sport en vrije tijd

De gemeente Zwolle zal in 2018 een scan uitvoeren van de bestaande speelvoorzieningen in de stad naar de mate waarin kinderen met en zonder beperking samen kunnen spelen. Hiervoor heeft de gemeente de Speeltuinbende⁹ ingeschakeld. In 2018 wordt de centrale speelplek in het park Weezenlanden aangepast om samen spelen van kinderen met en zonder beperking mogelijk te maken. Het onderzoek naar de knelpunten op die locatie is uitgevoerd met de Speeltuinbende en kinderen van een school met kinderen met een enkelvoudige of meervoudige beperking.

Het streven is erop gericht om elke inwoner van Zwolle de mogelijkheid te bieden om te kunnen sporten en bewegen. Naast de reguliere sportverenigingen gebeurt dat nu bij een aantal sportverenigingen die specifiek gericht zijn op sporters met een beperking. De gemeente stimuleert zoveel mogelijk dat sporters doorstromen naar een reguliere sportvereniging.

Sportverenigingen in de gemeente Zwolle zijn zo optimaal mogelijk toegankelijk. Er zijn echter niet in alle gevallen aangepaste voorzieningen, beschikbaar zoals bijvoorbeeld een toilet. De gemeente faciliteert sportverenigingen daar waar mogelijk in het optimaliseren van toegankelijkheid. Recentelijk is aan voetbalvereniging SVI een bijdrage van € 15.000 verstrekt voor realisatie van een rolstoeltoilet.

De gemeente Zwolle neemt deel aan de toeristische samenwerking van de Vechtdalgemeenten. Het Vechtdal wil zich onderscheiden. 'Zorgtoerisme' is daarbij een speerpunt. Om te beginnen wil het Vechtdal in 2022 de meest toegankelijke regio worden. Er wordt nu gewerkt aan een aanpak en realisatie. Daarnaast wordt gewerkt aan het verbinden van verblijfstoerisme met zorgaanbieders, zodat iedereen op vakantie kan. Op aanjagen door gemeenten hebben zich al verscheidene ondernemers gemeld.

⁷ <https://www.denormaalstezaak.nl/verkenning-99vanzwolle/>

⁸ <https://www.transgendernetwerk.nl/publicaties/verklaringvandordrecht/>

⁹ <http://www.speeltuinbende.nl/actueel/nieuws/samen-spelen-zwolle>

Wonen en deelnemen aan de maatschappij

De gemeente Zwolle wil dat iedereen de openbare ruimte op een zelfstandige, gelijkwaardige en zo onafhankelijk mogelijke manier kan gebruiken. Door de openbare ruimte zo in te richten dat iedereen er gebruik van kan maken, wordt de openbare ruimte van iedereen en zijn aparte voorzieningen minder nodig. De uitgangspunten voor het toegankelijk maken van de openbare ruimte zijn in 2015 vastgelegd in de 'Visie op de toegankelijkheid van de openbare ruimte'¹⁰.

De visie is vertaald in richtlijnen: <https://toegankelijkestad.zwolle.nl/>. Voor gebouwen in gemeentelijk beheer vraagt de gemeente altijd dat deze aan het keurmerk voldoen. Bij het (ver)bouwen van openbare gebouwen wordt de lokale belangenorganisatie altijd betrokken. Voor woningbouw wordt getoetst op het bouwbesluit. Daarbij wordt gewerkt 'treden' in de woning qua toegankelijkheid. Via de WMO is het mogelijk om woningaanpassingen aan te vragen.

De gemeente Zwolle hanteert het principe 'samen maken we de stad'. Dat betekent dat bij veranderingen en aanpassingen de buurt in brede zin wordt betrokken, bijvoorbeeld door middel van informatiebijeenkomsten en klankbordgroepen.

Mobiliteit

De aanbesteding van het Openbaar Vervoer en de daarbij geldende eisen vallen onder de verantwoordelijkheid van de provincie. Als gemeente heeft Zwolle ervoor gezorgd dat de bushaltes voldoen aan de eisen van toegankelijkheid.

Een deel van het jaarlijks onderhoudsbudget van de gemeente Zwolle is bestemd voor het oplossen van knelpunten in de openbare ruimte. Een uitvoeringsteam gaat op basis van meldingen aan de slag om zo de stad toegankelijker te maken.

Zwolle is een 'echte fietsstad', met een uitgebreid fietsnetwerk en fietsstraten waar de auto te gast is. In de binnenstad ligt de nadruk op het langzaam verkeer, delen van de stad zijn aangewezen als voetgangersgebied. In de nieuw te ontwikkelen mobiliteitsvisie wordt toegankelijkheid integraal meegenomen. Daarnaast zal de voetganger als modaliteit apart worden opgenomen.

¹⁰ <https://www.zwolle.nl/sites/default/files/151217-definitieve-versie-visie-toegankelijkheid.pdf>

Bijlage 2: Opbrengst werkconferentie

De werkconferentie in Zwolle heeft op 8 februari 2018 plaatsgevonden. De 50 deelnemers hebben voor een diverse groep gezorgd.

Thematafel onderwijs

Deelnemers

Els Nauta, Participatieraad Zwolle

Netty Weijenberg, verhalenvanger VN-Vertelpunt, oud-docent Engels

Suleima Luciano, inwoner, maatschappelijk werker & student

Dikkie van Gijssel, Voorzitter cliëntenraad MEE Samen, lid Participatieraad

Birgit Megis, docent, politica

Henrie van den Brink, Sociaal Wijkteam

Routewijzer

STIP OP DE HORIZON

- In een periode van 5-15 jaar werken we naar een systeem van inclusief onderwijs in Zwolle, ongeacht landelijk beleid. Eerst een gesprek, dan een plan maken, dan doen. Met externe begeleiding. (Extern, niet door de school gefinancierd).
 - Over vijf jaar kun je hierin al veel bereikt hebben.
- Dat iedereen het vervolgonderwijs kan doen op basis van interesses en talenten ongeacht leeftijd en inkomen! Niet alleen op universiteit of HBO, maar ook een beroepsopleiding.
 - Alle leerlingen uit de wijk zijn welkom op de reguliere school.
 - Geen leerlingen vervoer meer nodig?
 - Leerlingen leren niet denken in beperkingen, maar in kind zijn.
- School anders inrichten, het gebouw, ook qua sfeer, om elk kind les te kunnen geven.
 - Kinderen leren met elkaar om te gaan.
- Ook op oudere leeftijd kun je nog leren of lesgeven aan jongeren.
 - Goede ondersteuning in de klas.
- Kinderen leren ook denken in mogelijkheden, in wie je bent als persoon.
 - Verschillende leeftijden bij elkaar: heel stimulerend
 - Inhoud van de lessen: Soft skills: vak inclusie. Hoe ga je met elkaar om?
- Alle culturen bij elkaar geeft andere beeldvorming. Dat vraagt goede leerkrachten die goed sturen.

DE ROUTE DAAR NAARTOE

- Eerst beginnen met een aantal enthousiaste ouders en docenten op een aantal scholen: o.a. wijkteam, externe begeleiders spelen een faciliterende rol. Gefinancierd door gemeente of in ieder geval extern. Niet het schoolbudget.
- Wijkverpleegkundige doet medische zorg en dagelijkse persoonlijke verzorging op school.
- Ouders met weinig inkomen/laaggeschoold ondersteunen om te kunnen kiezen voor regulier onderwijs voor hun kind. En ook ondersteuning blijven bieden tijdens schoolcarrière.
 - Nu: fysieke toegankelijkheid moet geregeld zijn.

GOEDE VOORBEELDEN	KNELPUNTEN
• Op Windesheim kon ik goed studeren (maatschappelijk werk). En op Deltion Sprint (HAVO) ook. • Blij met Zwolle: als je iets aangeeft, wordt er gelijk iets mee gedaan. Goede software was er niet op het tentamen (voor dyslectie, i.p.v. slechthoortheid), en het werd gelijk, ter plekke opgelost. • Al goede signalering en actie in Zwolle t.a.v. mishandeling, pesten, radicalisering door schoolmaatschappelijk werk en docenten. • Ouders worden sterk betrokken bij onderwijs in Zwolle, bijvoorbeeld als pleinwacht. • Het Greijdanus VO denkt erg mee over aanpassingen, het CIBAB (VO/MBO) ook. Er zijn maatjes, lessen. Een jongere die concentratieproblemen heeft gekregen door hersenletsel, kan een aangepast lesrooster volgen en mag volledig examen doen. • Route 10-14: school voor groep 7, 8 en klas 1 en 2 voor natuurlijk leren. Met verschillen regulier onderwijs volgen. • Een leven lang leren: ook als je in Zwolle 40 of 50 bent kun je nu een opleiding volgen. Ook met weinig inkomen.	• Een meisje van 16 met een lichtverstandelijke beperking: geen enkele school houdt haar langer dan 6 maanden binnenboord. Zij past zich steeds erg aan. • De sfeer op de ZMLK school kan ervaren worden als angstig en bedreigend. • Op speciaal onderwijs zijn de aanpassingen te veel. • De Deltion artiestenopleiding had de mindset: Je moet deze opleiding niet willen doen als je slechthoort bent. • Geen braillestickers op postvakjes van docenten (kon niet op laatste moment mijn tentamen inleveren).

Thematafel inclusieve arbeidsmarkt

Deelnemers

Leo Elver, raadslid

Alie Kleene, Participatieraad

Jan Duenk, inwoner, voorzitter RvB zorgorganisatie provincie Utrecht

Mathilde Wiersema, Participatieraad, ouder van 2 kinderen met een beperking

Margreeth Drost, Werkgroep Toegankelijkheid

Martijn de Jong, No Limits

Linda Hiemstra, Wajong, gewerkt voor gemeente Zwolle, Werkgroep Toegankelijkheid

Anita van Ginkel, was assistent accountant, visuele beperking, Werkgroep Toegankelijkheid

Gerwen van Uden, inwoner, "ik loop anders", projectleider Brabant

Lisanne Smits, Nederland Onbeperkt

Routewijzer

STIP OP DE HORIZON

- Het is vanzelfsprekend dat een afspiegeling van inwoners in alle bedrijven werkt.
 - Betaald worden voor wat je kan (geen vrijwilligerswerk)
 - Er wordt uitgegaan van wie je bent, niet wat je hebt
 - Trotse cultuur van inclusiviteit op de arbeidsmarkt
 - Iedereen wordt ingezet op talenten, kracht.

• Geen uitsluiting meer! • Er zijn geen etiketten, stempels, plakkertjes meer. • Welbevinden in het werk voor iedereen	
DE ROUTE DAAR NAARTOE • Inclusief onderwijs gaat vooraf aan inclusieve arbeidsmarkt. • Kijken naar wat wel kan, mogelijkheden • Denken in kansen • Werken aan andere gedrag bij bedrijven en overheid • Aan een cultuur werken waarin het niet past dat werkgevers geen mensen met een beperking of andere achtergrond in dienst heeft • Anders denken!:: bedrijven hebben afstand tot arbeid van mensen (andere taal) • Gemeente Zwolle voorbeeld geven als werkgever • Sturing: gemeente kan (vestigende) bedrijven aansporen op diversiteit werknemers • Perspectief nodig richting werk – werkgevers die open staan • Jobcarving • Flexibelere contracten mogelijk maken, bv. aantal uur per dag • Voorwaarden scheppen dat het voor bedrijven financieel niet uitmaakt of/welke beperking iemand heeft	
GOEDE VOORBEELDEN • Bedrijf maakt marktkramen met diversiteit aan werknemers, ook mensen met een beperking. • Ook werkgevers als: PEC Zwolle, Provincie, Ikea, Hornbach, Primark, Breeman • AH medewerker (Wajong) werkt er 5 jaar en wordt in het zonnetje gezet.	KNELPUNTEN • Alleen fulltime banen, geen flexibele contracten mogelijk, waardoor de lat te hoog (qua energie) ligt. • Ik werd uitgesloten voor een baan door mijn beperking. Werkgever betaalt liever een boete dan extra kosten voor mijn werkpek. • Een werkgever wilde wel, maar collega's wilden niet bijspringen. • UWV weigert mij herkeuring. • UWV regelgeving zit kansen in de weg. • Visuele beperking zit niet in banenafpraak. • Wajong biedt zekerheid maar ook stigma. • Wajong banen alleen in een bepaald segment

Thematafel inclusieve cultuur, sport en vrije tijd

Deelnemers

Dick Mulder, beleidsadviseur gemeente Zwolle

Philien Blok, projectmanager en evaluator

Anieke van Wijnen, Vechtdal vrijetijdseconomie

Geert Jan den Hengst, ervaringsdeskundige en vrijwilliger bij Stichting Toegankelijk Zwolle

<https://www.toegankelijkzwolle.nl/>

Esmiralda Steen-Mensink, lid Toegankelijk Zwolle

Filip van As, Verenigingsbestuurder (Veilig Verkeer Nederland, voorzitter afdeling Zwolle)

Hennie Halfwerk, ervaringsdeskundige

Remco Aaldenberg, ervaringsdeskundige

Loes Boetes, Regiocoördinator aangepast sporten
 Rabia Madarun, voorzitter Participatieraad
 Inge Wichink Kruit, VGN
 Gerry Vrielink, inhoudelijke ondersteuner Participatieraad

Routewijzer

STIP OP DE HORIZON • Verenigingen: inclusief denken! • Balans: terrassen – stoep – verkeer (historische stad) • Strook kinderkopjes vervangen door betonplaten • Toegankelijke horeca + toegankelijke toiletten in horeca!	
DE ROUTE DAAR NAARTOE • Zwolle toegankelijker maken ludieke acties (zichtbaarder worden) • Aandacht besteden aan principes gelijk en gelijkwaardigheid • Elkaar opzoeken met gelijke interesses	
GOEDE VOORBEELDEN • Stadkamer • Samen werken (middels handboek) aan toegankelijkheid • PEC Zwolle denkt en handelt inclusief • Verenigingen staan open voor iedereen • Waar mogelijk wil je onafhankelijk zijn • Koningsspelen voor alle kinderen samen • Begeleiding in theater en musea • In Zwolle kunnen wij goed samenwerken! • Diverse groep Young Ones • Deltion College: Beweegplan ouderen en mensen met een beperking	KNELPUNTEN • Hoe kan je zo onafhankelijk mogelijk meedoen in de samenleving? • Speeltuin voorzieningen nog niet geheel toegankelijk

Thematafel wonen

Deelnemers (NB: deze deelnemerslijst is niet helemaal juist weer te geven)

Brian Voet, woningstichting SWZ
 Jan Huisman, Toegankelijk Zwolle
 Leo Elver, raadslid
 Pieter-Jan de Wit, ervaringsdeskundige, lid Toegankelijk Zwolle
 Anne Blok, beleidssecretaris Toegankelijk Zwolle
 Marije Versendaal, Toegankelijk Zwolle en voorlichter van Stichting Dutch Assistance dogs
 Sharda van der Vegt, Ambassadeur Toegankelijk Zwolle
 Arjan Spaans, inwoner en kandidaat raadslid
 Fieni Jorink Koiter, Participatieraad Zwolle
 Hans Touwen, voorzitter seniorenraad/COSBO Zwolle
 Siem Smook, bestuurder vereniging
 Hedy Timmer, arbeidsdeskundige en bijna blind
 Anneke Siemerink, voorzitter katholieke bond ouderen Zwolle
 Roel van Tiel, medewerker Dedicon (productiehuis materialen blinden/slechtzienden)

Routewijzer

STIP OP DE HORIZON • Gemixt wonen • Levensloopbestendige woningen • Keuzevrijheid • Verschillend zijn moet vanzelfsprekend zijn • Matching is maatwerk: wijk – huis – individu	
DE ROUTE DAAR NAARTOE • Mensen leren kennen om verbindingen te maken • Bewustwording vergroten • Samenwerken tussen mensen met en zonder beperking om begrip en connectie te verbeteren • Heterogene wijken met homogene leefstijlen • Er is een goede kans om woningen te mixen, en dat wordt ook wel gedaan. • Aanspreken op gedrag • Zelf mee gaan doen • Ontmoeting • Begin bij kinderen • Niet forceren • Rechten-denken: niet doen! • Openbare ruimte en visuele beperking: toegankelijk voetpadenbeleid (rateltickers bv.)	
GOEDE VOORBEELDEN • IJsselheem past aan • Gemengd dweilorkest (maar wel met veel mensen met een beperking) • Gemengd aanbod in nooterhof – Educatief centrum • Behulpzame jongeren • Stadshoeve – doe-boerderij, biologisch en groen, middenin de wijk • Inclusieve speelplek Schelledriehoek • Molenhof: gemengd wijkje tussen jong en oud • Stadshagen is door elkaar heen gebouwd, ook aangepaste woningen. • Krasse knarrenhof: bewonersinitiatief, ontmoeting samenwerkingsproject en huur&koop door elkaar.	KNELPUNTEN • Triest als mensen die alleen wonen te weinig begeleiding krijgen en vereenzamen. • Te kort aan sociale huur. Maar seniorenwoningen zijn er genoeg. • Gesloten wijken. Bijvoorbeeld Oud-Berkum. Maar binnen de gesloten wijk wel veel saamhorigheid en onderlinge steun. • Openbaar vervoer. Zeker ook de routes tussen wijken. • Te weinig sociale huur. • Aanpassingen in huis moeten soms zelf betaald worden. • Soms lopen mensen met een boog om je heen als je een geleidehond hebt. • Casus: mag supermarkt niet in met geleidehond voor 17.00, omdat ander klanten er dan last van hebben. (reactie:

• Gift-city: iedereen kan binnen lopen, werken leren ontmoeten, cultuur. Gerund door vrijwilligers.	liever dat ze het eerlijk zeggen dan dat je het merkt aan de bejegening.)
---	--

Bijlage 3: Rapport keurmeesters

In het kader van het verdiepingsonderzoek is de fysieke toegankelijkheid van de vijf genomineerde gemeenten onderzocht. Hiervoor zijn binnen de gemeente bij zes publieke locaties Toegankelijkheidstoetsen uitgevoerd. De getrainde keurmeesters van Ongehindert hebben deze locaties getoetst aan de hand van de criteria van het Nederlands Keurmerk voor Toegankelijkheid en aanvullende internationale normeringen.

Uit deze toetsen is gebleken bij dat de getoetste locaties in Gemeente Zwolle in totaal 1710 normaspecten getoetst zijn. Dit aantal is afhankelijk van de grootte van de locaties en de voorzieningen die de locaties bieden. Hiervan zijn 1631(95,38%) normaspecten goedgekeurd. In totaal zijn er 79(4,62%) verbeterpunten gevonden waarvan 40(2,34%) verbeterpunten vrij eenvoudig op te lossen zijn. Wanneer deze punten aangepakt worden dan mogen de getoetste locaties het Nederlands Keurmerk voor Toegankelijkheid in ontvangst nemen. Naast de gemakkelijk aan te passen verbeterpunten zijn er 39(2,28%) aanvullende verbeterpunten gevonden welke gebaseerd zijn op de belangrijkste aspecten van de internationale normering en ervaringsdeskundigheid van de doelgroep mensen met een beperking.

Op basis van bovenstaande resultaten staat Gemeente Zwolle op plek 3.

Tevens zijn in elke genomineerde gemeente vijf winkels middels een quickscan getoetst om de voorzieningen die deze bieden en de bruikbaarheid voor klanten met een beperking te inventariseren. Hieruit is gebleken dat 39(61,90%) van de 63 getoetste aspecten goedgekeurd zijn en dat 24(38,10%) aspecten verbeterd kunnen worden.

Dit betekent dat Gemeente Zwolle voor dit onderdeel op plek 3 staat.

Uitgebreide informatie is te lezen in de rapporten van Ongehindert over de vijf gemeenten:

- Samenvatting verdiepingsonderzoek MTG2018.pdf
- Naslagwerk bevindingen toegankelijkheidstoets verdiepingsonderzoek MTG2018.pdf

Bijlage 4: Foto impressie werkconferentie

Zwolle 8 februari 2018 – werkconferentie MTG 2018

Inclusionlab: een netwerkorganisatie

Inclusionlab is een netwerk van zelfstandig ondernemers die zich al lange tijd in hun werk laten inspireren door het ideaal van een inclusieve samenleving.

We zoeken actief samenwerking met andere personen en netwerken die zich richten op inclusie en werkt daarbij aan het vergroten van de beschikbare kennis op nationaal en internationaal niveau.

Inclusionlab coacht gemeenten, scholen, maatschappelijke organisaties en bedrijven bij co-creatie van verandering en schuwt daarbij niet om grote uitdagingen aan te gaan. Het realiseren van voor iedereen toegankelijke reguliere voorzieningen in het onderwijs, arbeidsmarkt en vrije tijd gaat gelijk op met een andere wijze van ondersteunen van individuele inwoners.

We begeleiden co-creatieve veranderingsprocessen met alle betrokkenen, organiseren trainingen, workshops en presentaties of helpen bij onderzoek en monitoring.

Contactgegevens

Inclusionlab
Generaal Joubertstraat 13 ZW
2021XA Haarlem
www.inclusionlab.nl
info@inclusionlab.nl

Ontwerpprincipes

Ons werk voeren we uit vanuit 5 ontwerpprincipes, die logischerwijs volgen op onze visie op een inclusieve gemeente:

Vanuit het leven van mensen: Er wordt direct gewerkt aan concrete initiatieven in de dagelijkse levenssfeer: de klas, de club, buurt of werkvloer.

Inclusie in brede zin: Een brede visie op inclusie waarbij het gaat om toenemende participatie van elk individu in de samenleving.

Co-creatie vanuit de samenleving: een grote diversiteit aan inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers werkt in alle aspecten van het traject samen. Of het nu om de visie of een onderzoek gaat.

Van praktijk naar beleid: Vanuit een inventarisatie op de inclusieve realiteit in de gemeente én via ontwerp en uitvoering nieuwe initiatieven en gezamenlijk leren komen we tot nieuw beleid.

Stapsgewijs groeien in inclusie: Het gaat om een meerjarig perspectief waarbij jaarlijks nieuwe prioriteiten worden gesteld.

